

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΧΩΔΕ
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜ. ΔΗΜ. ΕΡΓΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

Ατομική Γνωμοδότηση 127/2002

Γνωμοδοτών: Χρήστος Παπαδόπουλος, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους
Αριθμός ερωτήματος: Α.Π. 308/α/19/28-2-2002 Ε.Υ.Δ.Ε. Αερ/μίων Νοτίου Ελλάδος της Γεν. Γραμμ. Δημ. Έργων.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται αν, στο δημοπρατηθέν δημόσιο έργο με τον τίτλο «Επέκταση δαπέδου στάθμευσης αεροσκαφών και συναφή έργα στον Κρατικό Αερολιμένα Σάμου» πρέπει να γίνουν τυπικά δεκτές οι οικονομικές προσφορές των Εργοληπτικών Επιχειρήσεων ΤΕΜΑΚ Α.Ε. και ΤΕ.ΝΑ ΑΤΕΒΕ α) λόγω διατύπωσης της ολόγραφης τιμής άρθρου του τιμολογίου προσφοράς (στην περίπτωση της εργοληπτικής επιχείρησης ΤΕΜΑΚ Α.Ε.) και β) λόγω διαφωνίας μεταξύ της ολόγραφης τιμής άρθρου του Τιμολογίου Προσφοράς και της αριθμητικής τιμής του Τιμολογίου και του Προϋπολογισμού Προσφοράς (στην περίπτωση της εργοληπτικής επιχείρησης ΤΕ.ΝΑ ΑΤΕΒΕ).

Επί του ερωτήματος αυτού γνωμοδοτώ ως κατωτέρω:

1. Στο άρθρο 4 παρ. 4 του ν. 1418/84 (Α 23) - όπως ισχύει - και 6 έως και 13 του Π.Δ/τος 609/85 (Α 223) - όπως επίσης ισχύουν - καθορίζονται τα συστήματα δημοπράτησης των δημόσιων έργων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το οριζόμενο από την περ. γ' της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 1418/84 και 8 του Π.Δ/τος 609/85, δηλαδή το σύστημα με την συμπλήρωση ανοικτού τιμολογίου και έλεγχο ομαλότητας τιμών σε σχέση με το αντίστοιχο τιμολόγιο το οποίο περιέχει τιμές της Υπηρεσίας. Στο άρθρο 8 του π.δ. 609/85, στο οποίο περιγράφεται «το σύστημα προσφοράς με συμπλήρωση τιμολογίου και έλεγχο ομαλότητας» αναφέρονται συγκεκριμένοι όροι για τον τρόπο σύνταξης των προσφορών. Συγκεκριμένα στην παρ. 3 του ανωτέρω άρθρου ορίζεται μεταξύ άλλων ότι «Όλες οι τιμές στο τιμολόγιο συμπληρώνονται ολογράφως επί ποινή απαραδέκτου. Τυχόν αριθμητική αναγραφή

Α.Τ.Γ.Ν.Ω.Μ.4857*

τιμής στο τιμολόγιο δεν λαμβάνεται υπόψη. Αν υπάρχει διαφορά μεταξύ των αριθμητικών τιμών του προϋπολογισμού και των τιμών του τιμολογίου, ο προϋπολογισμός διορθώνεται με βάση τις ολόγραφες τιμές του τιμολογίου. Επίσης διορθώνονται τυχόν σφάλματα στα γινόμενα και τα αθροίσματα του προϋπολογισμού, ο οποίος ισχύει όπως διορθώθηκε. Αν υπάρχουν διαφορές τιμών ή λάθη σε μεγάλη κλίμακα, μπορεί η προσφορά να κριθεί απαράδεκτη». Ο σκοπός των αναφερόμενων στην εν λόγω παράγραφο απαιτήσεων της ολόγραφης τιμής των τιμών του τιμολογίου «επί ποινή απαραδέκτου της προσφοράς» και της υπεροχής των ολόγραφων τιμών έναντι των αριθμητικών, αποβλέπουν προδήλως στην αποτροπή τυχόν συνεννοήσεων κατά την διαδικασία του διαγωνισμού, δοθέντος ότι σε κάθε περίπτωση δεν είναι ευχερής η διόρθωση της ολόγραφης τιμής, σε αντίθεση με την αριθμητική, η οποία δύσκολα διορθώνεται και παραλλάσσεται και περαιτέρω η αποτροπή κάθε αμφισβήτησης ή αμφιβολίας ως προς τις αναγραφόμενες τιμές του τιμολογίου (Γνωμ. Ν.Σ.Κ. 229/99). Σημειώνεται ότι σύμφωνα και με την πάγια νομολογία (Α.Π. 274/71 Βλ. ΝοΒ 19.863) οι διατάξεις που αφορούν την ανάθεση και κατασκευή των δημόσιων έργων είναι, οι περισσότερες από αυτές, ιδίως δε αυτές που αναφέρονται στη διαδικασία δημοπράτησης έργων υπό το καθεστώς του ν. 1418/84 και των εκτελεστικών του κανονιστικών πράξεων, αυστηρά τυπικές.

Περαιτέρω οι ανωτέρω διατάξεις του Π.Δ/τος, αποβλέπουν στην αποφυγή ασαφειών κατά τη συμπλήρωση του τιμολογίου προσφοράς που αποτελεί το ουσιωδέστερο έγγραφο στο σύστημα αυτό του διαγωνισμού. Βασική δε προϋπόθεση για την επιβολή των κυρώσεων που αναφέρονται στις άνω διατάξεις είναι είτε η μη αναγραφή ολόγραφως των τιμών στο τιμολόγιο, είτε η ύπαρξη εκτεταμένων διαφορών στις τιμές ή λαθών σε μεγάλη κλίμακα. Από τις ίδιες διατάξεις προκύπτει ότι η ύπαρξη κάποιας πλημμέλειας στην αναγραφή των τιμών, η οποία όμως δεν δημιουργεί ασάφεια ως προς την δηλούμενη τιμή, δεν επισύρει τις κυρώσεις που αναγράφονται στις άνω διατάξεις, οι οποίες όπως εκτέθηκε και παραπάνω αποσκοπούν στην αποφυγή ασαφειών καιά την συμπλήρωση του τιμολογίου προσφοράς (Βλ. 349/97 γνωμ. Ν.Σ.Κ.).

Από το αναφερόμενο στο ερώτημα ιστορικό και τα λοιπά στοιχεία που συνοδεύουν το ερώτημα, προκύπτει ότι το Δημόσιο προέβη στη δημοπράτηση του έργου «Επέκταση δαπέδου στάθμευσης αεροσκαφών και συναφή έργα στον Κρατικό Αερολιμένα Σάμου» προϋπολογισμού 2.000.000.000 δρχ. με το σύστημα προσφοράς με συμπλήρωση τιμολογίου και έλεγχο ομαλότητας τιμών. Στο

διαγωνισμό έλαβαν μέρος 122 Εργοληπτικές Επιχειρήσεις και Κοινοπραξίες από τις οποίες οι 110 πληρούσαν τις τυπικές προϋποθέσεις κατά το γενόμενο έλεγχο.

Με βάση τα παραπάνω κατά το στάδιο ελέγχου των οικονομικών προσφορών διαπιστώθηκε ότι: α) η ολόγραφη τιμή του άρθρου 12 του Τιμολογίου Προσφοράς της Εργοληπτικής Επιχείρησης ΤΕΜΑΚ Α.Ε. αναγράφεται ως «Δώκα χιλιάδες τετρακόσιες δρχ.» ενώ η αντιστοιχη αριθμητική τιμή του Τιμολογίου και του Προϋπολογισμού Προσφοράς είναι «12.400 δρχ.». Η εκ των διαγωνιζόμενων Εργοληπτικών Επιχειρήσεων με την επωνυμία «ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΝ ΑΤΕΜ» υπέβαλε αντιρρήσεις ζητώντας την απόρριψη της υπόψη προσφοράς της εργοληπτικής επιχείρησης με την επωνυμία ΤΕ.ΜΑΚ Α.Ε., με τον ισχυρισμό ότι από την ανωτέρω ολόγραφη τιμή, όπως έχει τεθεί στο άρθρο 12 του τιμολογίου προσφοράς, προκαλείται ασάφεια ως προς το πραγματικό ύψος της, δεδομένου ότι όσο εύλογα θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι με τη λέξη «δώκα» εννοείτο ο αριθμός «δώδεκα» ακόμα πιο εύλογα θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι εννοείτο ο αριθμός «δέκα» και για τον λόγο αυτό δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί η αριθμητική τιμή, διότι αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο σε περιπτώσεις που η ολόγραφη τιμή έχει ένα λάθος, όχι όμως τέτοιας έκτασης που να δημιουργεί αμφιβολίες προς το ποια είναι αυτή η τιμή. β) η ολόγραφη τιμή του άρθρου 20 του τιμολογίου προσφοράς της εργοληπτικής επιχείρησης ΤΕ.ΝΑ ΑΤΕΒΕ αναγράφεται ως «εβδομήντα χιλιάδες είκοσι δρχ.» ενώ η αντιστοιχη αριθμητική τιμή του τιμολογίου και του προϋπολογισμού προσφοράς είναι «7.020» δρχ.

Η ΕΕΑ προέβη στη διόρθωση της αριθμητικής τιμής στο Τιμολόγιο και στον Προϋπολογισμό προσφοράς με βάση την ολόγραφη τιμή, με αποτέλεσμα η προσφερόμενη συνολική δαπάνη εργασιών (ΣΔΕ) να τροποποιηθεί από 890.104.208 δρχ. σε 979.312.208 δρχ. και να επηρεασθεί και η ομαλότητα της προσφοράς με συνέπεια αυτή να είναι απαράδεκτη (Πρακτικό ΕΕΑ με ημερ. 14-1-2001, σελ. 2, παρ. 10).

Η εργοληπτική επιχείρηση «ΤΕ.ΝΑ ΑΤΕΒΕ», υπέβαλε εμπρόθεσμα αντιρρήσεις και ζητά να συμμετέχει στην περαιτέρω διαδικασία του διαγωνισμού (δηλ. να περιληφθεί στον υπολογισμό του μαθηματικού τύπου) ισχυριζόμενη ότι η διαφορά μεταξύ ολόγραφης και αριθμητικής τιμής του άρθρου 20 στο Τιμολόγιο προσφοράς οφείλεται σε λάθος εκ παραδρομής και ότι τούτο επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι η τιμή των 70.020 δρχ. είναι υπερβολικά υψηλότερη της οικείας τιμής του αντίστοιχου άρθρου του Τιμολογίου της Μελέτης (12.000 δρχ.), διότι θα ήσαν τελείως

ανορθόδοξο, κατά τους ισχυρισμούς της ενιστάμενης εταιρείας, η τιμή προσφοράς στο συγκεκριμένο και μόνο κονδύλιο να είναι υπεραυξημένη της αντίστοιχης μελέτης. Ισχυρίζεται ακόμη ότι η δυνατότητα της ΕΕΑ να διορθώνει λάθη της προσφοράς συμπορεύεται με τις διατάξεις των άρθρων 173 και 200 του Α.Κ. σύμφωνα με τα οποία αναζητείται η αληθής βούληση χωρίς προσήλωση στις λέξεις και οφείλεται καλόπιστη ερμηνεία των συμβάσεων αντίστοιχα, η δε αληθής βούληση της επιχείρησης προκύπτει από την αριθμητική αναγραφή του συγκεκριμένου άρθρου του Τιμολογίου καθώς επίσης και από τις τιμές του Προϋπολογισμού και τα αθροίσματα των τευχών αυτών.

Εν όψει των προεκτεθέντων:

Α' Επί του πρώτου ερωτήματος. Οι αντιρρήσεις που άσκησε η εταιρεία με την επωνυμία «ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΝ ΑΤΕΜ» είναι αβάσιμες, διότι η εκ παραδρομής παράλειψη από την ολόκληρη διατύπωση της λέξης «δώκα» της συλλαβής «δε» δεν παρέχει δυνατότητα αποδόσεως άλλης ερμηνείας παρά του αριθμού που αναγράφεται και αριθμητικά στο Τιμολόγιο και τον Προϋπολογισμό Προσφοράς. Δηλαδή δεν δημιουργείται ασάφεια ως προς τη δηλούμενη τιμή του άρθρου 12 του τιμολογίου προσφοράς και δεν δημιουργείται κανένας ερμηνευτικός κίνδυνος ως προς την πραγματική προσφερόμενη τιμή, η οποία πέρα κάθε αμφισβήτησης αναφέρεται σε 12.400 δρχ.

Εν όψει των ανωτέρω, η απάντηση που αρμόζει επί του πρώτου ερωτήματος είναι ότι η κατά τα άνω μη πλήρης αναγραφή της ολόγραφης τιμής «δώδεκα» του άρθρου 12 του τιμολογίου προσφοράς της ανωτέρω διαγωνιζόμενης εργοληπτικής επιχείρησης ΤΕ.ΜΑΚ Α.Ε. δεν δημιουργεί ασάφεια ως προς τη δηλούμενη τιμή του άρθρου αυτού.

Β' Επί του δευτέρου ερωτήματος. Όπως προκύπτει από το άρθρο 8 παρ. 3 του Π.Δ. 609/85, η αναγραφόμενη στο τιμολόγιο προσφοράς αριθμητική τιμή δεν λαμβάνεται υπόψη στην περίπτωση διάστασης μεταξύ ολόγραφων και αριθμητικών τιμών, λόγω της υπεροχής της ολόγραφης τιμής έναντι της αριθμητικά αναγραφόμενης.

Κατά συνέπεια η προσφορά της εργοληπτικής επιχείρησης «ΤΕ.ΝΑ ΑΤΕΒΕ» είναι απαράδεκτη διότι η διατύπωση της ολόγραφης τιμής στο τιμολόγιο προσφοράς της διαγωνιζόμενης επιχείρησης σε «εβδομήντα χιλιάδες είκοσι δρχ.» είναι σαφής και η διάγνωση του ακριβούς περιεχομένου της τιμής προκύπτει από την ανάγνωση των λέξεων που έχουν ολογράφως εγγραφεί στο Τιμολόγιο, μη λαμβανομένης, υπόψη

της στην περίπτωση αυτή της αναγραφόμενης, στο τιμολόγιο προσφοράς, αριθμητικής τιμής.

Επισημαίνεται, τέλος ότι σύμφωνα με την παρατεθείσα διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παρ. 3 του άρθρου 8 του Π.Δ. 609/85 απαράδεκτες είναι οι προσφορές των διαγωνιζόμενων εργοληπτικών επιχειρήσεων στις οποίες «υπάρχουν διαφορές τιμών ή λάθη σε μεγάλη κλίμακα.....» προϋποθέσεις οι οποίες σαφώς συντρέχουν στην υπό εξέταση περίπτωση.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΑΓΙΑΔΟΠΟΥΛΟΣ